

ՔԱՐՈՁԽՕՍԱԿԱՆ

**ԳԷՈՐԳ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՔԱՐՈՁԸ՝
ԽՕՍՈՒԱԾ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆՅ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ,
ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՅ ՋՕՐԱՎԱՐԱՅ ՏՕՆԻՆ
(19 Փետրուար, 2026)**

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, ամէն:

Սիրելի՛ եղբայրներ եւ քոյրեր ի Քրիստոս,

Երուսաղէմի մեր Առաքելական Սուրբ Աթոռը այսօր կը տօնախմբէ Վարդանանց հերոսամարտը, որ տեղի ունեցաւ 451 թուականին՝ Աւարայրի դաշտին մէջ, Տղմուտ գետի ափին: Այդ օրը մեր ժողովուրդը միայն զէնք չբարձրացուց, այլեւ վկայեց իր հաւատքը՝ իր արիւնով կնքելով Քրիստոսի հետ իր ուխտը:

Մեր ազգային եւ քրիստոնէական ինքնութիւնը խարսխուած է այդ սրբազան պայքարին վրայ: Աւարայրի ճակատամարտը լոկ պատմական դէպք մը չէ, այլ մեր հաւաքական հաւատքի կենդանի վկայութիւնը, վկայութիւն թէ՛ խօսքով, երբ պարսից Յագկերտ Բ. արքային ուղղուած պատասխան նամակին մէջ մեր հայրերը համարձակօրէն հռչակեցին հաւատքի ճշմարտութիւնը, եւ թէ՛ գործով, երբ Աւարայրի դաշտին մէջ մտան անհաւասար պատերազմի մը մէջ՝ ընդդէմ հեթանոսական ահուկի բազմութեան: Անոնք միայն սրով չէին զինուած, այլեւ՝ Աստուծոյ հանդէպ անսասան վստահութեամբ: Առանց այդ վստահութեան անկարելի պիտի ըլլար այն յաղթանակը, զոր այսօր կը խոստովանինք:

Այո՛, յաղթանակ: Թէեւ շատեր կը հարցնեն՝ ինչպէ՞ս կարելի է յաղթանակ կոչել պատերազմ մը, ուր մեր զօրքը նահատակուեցաւ: Սակայն եկէք խորապէս ըմբռնենք. անոնք կը պայքարէին քրիստոնէայ մնալու համար՝ եւ մնացին: Կը պայքարէին մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսը պաշտելու եւ ոչ թէ օտար աստուածներու խոնարհելու համար, եւ հասան իրենց նպատակին: Կը պայքարէին իրենց հոգիի ազատութիւնը եւ փրկութիւնը չկորսնցնելու համար, եւ ահաւասիկ՝ մեր ազգը կենդանի է ի Քրիստոս եւ կը պաշտէ ճշմարիտ Աստուծոյ: Արդեօք ասիկա՞ չէ իսկական յաղթանակը:

Վարդանանց պատմութիւնը շատ նման է առաջին քրիստոնէական նահատակներու պատմութեան: Անոնք մեռան, բայց ապրեցան. կորսնցուցին մարմինը, բայց շահեցան հոգին. զրկուեցան աշխարհային փառքէն, բայց ստացան երկնային պսակը: Ահա՛ բարոյական յաղթանակը, որով կնքուեցաւ Աւարայրի պատերազմը:

Այսօր, դժբախտաբար, յաճախ կը ծաղրուի «բարոյական յաղթանակ» արտայայտութիւնը: Կ'ըսեն՝ մեզի իրական, շօշափելի յաղթանակներ են պէտք, ոչ թէ բարոյական: Սակայն չեն գիտակցիր, թէ բարոյականն է իրականը եւ կեանքի հիմքը: Երբ բարոյապէս յաղթած ես, պահած ես քու հոգեւոր ազատութիւնդ: Թէեւ կրնաս աշխարհադաքական դիրք կորսնցնել եւ նիւթապէս տկարանալ, բայց եթէ պահած ես ճշմարտութիւնը եւ հաւատարիմ մնացած ես Աստուծոյ, կ'ապրիս որպէս արժանապատիւ ժողո-

վուրդ՝ որպէս հոգեւոր առաքելութիւն ունեցող ազգ:

Ի՞նչ արժէք ունի սոսկ ֆիզիքական գոյութիւնը, եթէ ազգը դադրած է ճշմարտութեան կրող ըլլալէ: Ի՞նչ օգուտ ունի հզօր պետութիւն մը ունենալը, եթէ կորսուած է անոր հոգեւոր առաքելութիւնը: Ազգի իրական մեծութիւնը տարածքով, հարստութեամբ կամ զօրութեամբ չի շահուիր, այլ՝ իր հոգեւոր արժէքներով եւ Աստուծոյ հանդէպ հաւատարմութեամբ: Եթէ անգամ բազմամարդ ու հզօր երկրի զաւակներ ըլլայինք, բայց չճանչնայինք Քրիստոսը, ի՞նչ պիտի աւելցնէր այդ մեծութիւնը մեր փրկութեան: Մենք պիտի ծնէինք որպէս միլիառէն մէկը եւ մեռնէինք իբրեւ միլիառէն մէկը՝ առանց Փրկիչի եւ առանց յոյսի:

Երբ խորապէս գիտակցինք մեր ազգի իրական արժէքը, այլեւս մեզ չենք համեմատեր այլ մեծ կամ զարգացած ազգերու հետ՝ խորշելով մեր ներկայ տկար վիճակէն, հայրենիքի փոքր շահերէն կամ նիւթական սակաւութենէն: Փոխարէնը՝ գոհութեամբ պիտի փառաբանենք մեր Քրիստոս Աստուածը, որ մեզ արժանացուց հայ ծնունդու պատուին: Ժողովուրդի մը զաւակներ ենք, որուն նախնիները դարեր շարունակ կրած են իրենց խաչը, հաւատարիմ մնացած են քրիստոնէական հաւատքին, աշխարհային մեծութեան փոխարէն փնտռած են երկնայինը, նիւթական գանձերու փոխարէն՝ հոգեւոր գանձերը:

Այս ճշմարտութիւնը կրնան խորապէս ըմբռնել միայն անոնք, որոնք կը սիրեն Քրիստոսը եւ իրենց կեանքը կ'ապրին հոգու փրկութեան ճանապարհին մէջ: Իսկ անոնք, որոնք քրիստոնէայ են միայն անունով եւ ոչ՝ հոգիով ու գործով, Վարդանանց պատերազմը կը մնայ լոկ պատմական յիշատակ մը, գուցէ նաեւ՝ տարակուսելի յաղթանակ մը:

Սիրելիներ, Վարդանանց ոգին մեզ կը յիշեցնէ, թէ կոշուած ենք ոչ միայն գոյատեւելու, այլեւ՝ հաւատարիմ մնալու. ոչ միայն ապրելու, այլեւ՝ ճշմարտութեամբ ապրելու: Եթէ այս գիտակցութեամբ մօտենանք մեր պատմութեան, ապա Վարդանանց յիշատակը չի մնայ անցեալի մէջ, այլ կ'ապրի մեր սրտերուն եւ մեր կեանքին մէջ: Անոնք դարեդար կը շարունակեն մնալ մեր բարեխօսները եւ մեր ոգեշնչման աղբիւրը:

Անոնց կեանքի բանաձեւը այս էր. «Իմացեալ մահը՝ անմահութիւն է, իսկ ոչ իմացեալ մահը՝ իրական մահ»: Իմացեալ մահուամբ մարդը կը շահի յաւիտենական կեանքը, իսկ անգիտակից մահուամբ կը զրկուի թէ՛ այս կեանքէն, եւ թէ՛ յաւիտենականէն: Սակայն իմացեալ մահուան գիտակցութիւնը կը ձեւաւորուի իմացեալ կեանք ապրելով:

Հաւատացեալը կ'ապրի կեանքի եւ մահուան իրականութեան միջեւ՝ իր կեանքը իմաստաւորելով մահուան ընդառաջ երթալու պատրաստութեամբ եւ պատասխանատուութեամբ: Ան գիտէ, որ այս կեանքը մսխելու համար չէ տրուած, եւ չի առաջնորդւիր «կեր, խմէ եւ ուրախ եղիր» կարգախօսով, այլ կը յիշէ Տիրոջ խօսքը. «Եթէ քչին մէջ հաւատարիմ չեղաք, մեծը ձեզի ո՞վ պիտի վստահէ»: Այստեղ «քիչը» այս կեանքն է՝ իր օրերու սակաւութեամբ, իսկ «մեծը»՝ յաւիտենականը՝ իր անսահմանութեամբ:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Ինծի համար կեանքը Քրիստոս է, իսկ մեռնիլը՝ շահ» (Փիլ. 1:21): Այս խօսքերը կը վերաբերին անոնց, որոնք այս կեանքը Քրիստոսով կ'ապրին եւ առանց Անոր կեանքը չեն պատկերացներ: Վարդանանք նոյնպէս իրենց եւ մեր ազգի կեանքը չէին պատկերացներ առանց Քրիստոսի. այդ պատճառով ալ մեռնիլը շահ կը համարէին, քան ուրացութեամբ ապրիլը:

Պարսից շահին ուղղուած նամակին մէջ հայ նախարարներն ու հոգեւորականները կը վկայէին. պատրաստ ենք մեր կեանքը տալու մեր Փրկչին համար, որովհետեւ, մահկանացու ըլլալով, մեծ բան մը ըրած չենք ըլլար, եթէ մեր կեանքը տանք Անմահին համար. եւ եթէ անմահ ալ ըլլայինք, դարձեալ արժան էր, որ մեր կեանքը շինայէինք Անոր համար, քանի որ Ան ալ անմահ էր եւ Իր անմահութիւնը շինայեց մեզ համար»:

Ահա՛ Աստուծոյ հանդէպ իրական սէրը, որ պայման չի ճանչնար, շահ չի փնտռեր, այլ միայն կը ձգտի չկորսնցնել իր Սիրելին: Մի՞թէ ասիկա չէ առաջին եւ մեծագոյն պատուիրանը՝ սիրել Տէր Աստուծոյ՝ ամբողջ սրտով, ամբողջ հոգով, ամբողջ մտքով եւ ամբողջ զօրութեամբ:

Երբ Աստուած կը փորձէ մեր սէրը, մեզ կը կանգնեցնէ Իր եւ աշխարհի միջեւ ընտրութեան առջեւ: Եթէ իրապէս կը սիրենք Իրեն, մեր ընտրութիւնը միշտ Աստուծոյ վրայ կը կենայ, նոյնիսկ եթէ այդ ընտրութիւնը մեր կեանքը արժենայ: Քանզի, եթէ կորսնցընենք ամէն ինչ եւ չկորսնցնենք Աստուծոյ, ոչինչ կորսնցուցած կ'ըլլանք. բայց եթէ կորսընցնենք Աստուծոյ, ամէն ինչ կորսնցուցած կ'ըլլանք:

Ի պարծանս մեր ժողովուրդին՝ պէտք է ըսել, որ ան երբեք սակարկութեան չգնաց հաւատքի հարցերուն մէջ: Կորսնցուց քաղաքական ազատութիւնը, բայց չկորսնցուց հոգու ազատութիւնը: Իսկ հոգու ազատութիւնը ամենամեծ գանձն է, որովհետեւ հաւատքէ հաւատք անցնելը հոգու գերութիւն է եւ ոչ թէ ազգի փրկութիւն:

Վարդանանք եւ Ղեւոնդեանք Աւարայրի դաշտին մէջ կռուեցան, որպէսզի հեթանոսական խաւարէն դուրս գալէ ետք դարձեալ նոյն խաւարը չվերադառնան, ճշմարիտ հաւատքը ընդունելէ ետք դարձեալ կռապաշտութեան չդառնան, Աստուծոյ որդեգիրներ ըլլալէ ետք մեղքի ծառաներ չդառնան: Անոնք հաւատքի փորձութիւնը յաղթահարեցին անձնագոհութեամբ:

Եւ մենք այսօր ճշմարիտ զԱստուած չէինք ճանչնար, եթէ անոնք չդիմանային հալածանքներուն եւ քաղաքական ճնշման եւ բռնութեան ներքոյ չպաշտպանէին իրենց եկեղեցին եւ հաւատքը: Անոնց ճիշդ ընտրութեան, պայքարի եւ զոհողութեան շնորհիւ է, որ այսօր մենք հոգեպէս ազատ ենք եւ ազգովին քրիստոնեայ:

Թող Տէրը մեզ ամրացնէ նոյն հաւատքով, նոյն արիութեամբ եւ նոյն աննկուն կամքով, առ Աստուած եւ առ հայրենին ճշմարիտ սիրով, որով ամրացուց Վարդան Մամիկոնեանը եւ իր քաջամարտիկները, որպէսզի մենք եւս մեր ժամանակներու փորձութիւններուն մէջ, ըլլանք արժանի զաւակները մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ սուրբ նախնիներուն: Եւ արժանաւորապէս փառաւորենք Ամենասուրբ Երրորդութիւնը՝ Հայրը, Որդին եւ Սուրբ Հոգին՝ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն: